

**Музикантът (закир/Имам Джафер) в културата
на алевиите и бекташите от Кърджалийско**
Румяна Маргаритова

Литература

А л е к с и е в, Божидар 2012: *Седем мюсюлмански светци от България*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“ [Alexiev, Bozhidar 2012: *Sedem myusyulmanski svettsi ot Bulgaria*. Sofia: Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”].

А н д р е е в а, Румяна 2001: Две обредни алевийски песни от с. Горна крепост, Кърджалийско. – В: *Перперек. Комплексно изследване на хилядолетен мултирелигиозен център в Източните Родопи*. София: Издание на НБУ, 164–205 [Andreeva, Rumyana 2001: *Dve obredni aleviyski pesni ot s. Gorna krepost, Kardzhaliysko*. – In: *Perperek. Kompleksno izsledvane na hilyadoleten multireligiozen tsentar v Iztochnite Rodopi*. Sofia: Izdanie na NBU, 164–205].

А н д р е е в а, Румяна 2005: Вариатност и импровизационност в религиозната музика на алевиите (по материали от с. Горна крепост, Кърджалийско. – В: *Проблеми на българския фолклор. Том 10. Фолклор – идентичност – съвременност*. Ред. колегия Катя Михайлова, Светла Петкова, Наталия Рашкова, Мила Сантова, Йорданка Холевич. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, 395–398 [Andreeva, Rumyana 2005: *Variantnost i improvizatsionnost v religioznata muzika na aleviite (po materialy ot s. Gorna krepost, Kardzhaliysko*. – In: *Katya Mihaylova, Svetla Petkova, Natalia Rashkova, Mila Santova, Yordanka Holevich (eds.). Problemi na bulgarskiya folklor. Vol. 10. Folklor – identichnost – savremennost*. Sofia: Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”, 395–398].

Г а в р и л о в а, Невена 1993: Животът на представителите на мюсюлманските секти през призмата на тяхната религиозна доктрина. – *Български фолклор*, № 3, 69–79 [Gavrilova, Nevena 1993: *Zhivotat na predstavitelite na myusyulmanskite sekty prez prizmata na tyahnata religiozna doktrina*. – *Bulgarski folklor*, № 3, 69–79].

Г а в р и л о в а, Невена 1995: Ортодоксални мюсюлмани и християни през погледа на представителите на ислямските хетеродоксни секти. – В: *Представата за „другия“ на Балканите*. Съст. Надя Данова, Весела Димова, Мария Калицин. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, 62–67 [Gavrilova, Nevena 1995: *Ortodoksalni myusyulmani i hristiyani prez pogleda na predstavitelite na islyamskite heterodoksni sekty*. – In: *Nadya Danova, Vesela Dimova, Maria Kalitsin (eds.). Predstavata za “drugiya” na Balkanite*. Sofia: Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”, 62–67].

Г р а м а т и к о в а, Невена 1998: Житието на Демир баба и създаването

на ръкописи от мюсюлманите от хетеродоксните течения на исляма в Североизточна България (извор за културната и религиозната им история). – В: *Съдбата на мюсюлманските общности на Балканите. Том 2.*

Мюсюлманската култура по българските земи. Съст. Росица Градева, Светлана Иванова. София: IMIR, 400–432 [Gramatikova, Nevena 1998: *Zhitieto na Demir baba i sazdivaneto na rakopisi ot myusyulmanite ot heterodoksnite techeniya na islyama v Severoiztochna Bulgaria (izvor na kulturnata i religioznata im istoriya).* – In: Rositsa Gradeva, Svetlana Ivanova (eds.). *Sadbata na myusyulmanskite obshtnosti na Balkanite. Vol. 2. Myusyulmanskata kultura po bulgarskite zemi.* Sofia: IMIR, 400–432].

Г р а м а т и к о в а, Невена 2001а: Ислямски неортодоксални течения в българските земи. – В: *Съдбата на мюсюлманските общности на Балканите. Том 7. История на мюсюлманската култура по българските земи.* Съст. Росица Градева. София: IMIR, 192–281 [Gramatikova, Nevena 2001a: *Islamski neortodoksalni techeniya v bulgarskite zemi.* – In: Rositsa Gradeva (ed.). *Sadbata na myusyulmanskite obshtnosti na Balkanite. Vol. 7. Istoria na myusyulmanskata kultura po bulgarskite zemi.* Sofia: IMIR, 192–281].

Г р а м а т и к о в а, Невена 2001б: Превратностите на времето и проблемът с идентичността на алианите в България. – В: *Съдбата на мюсюлманските общности на Балканите. Том 8. Етнология на суфитските ордени – теория и практика.* Съст. Антонина Желязкова, Йорген Нилсен. София: IMIR, 254–318 [Gramatikova, Nevena 2001b: *Prevratnostite na vremeto i problemat s identichnostta na alianite v Bulgariya.* – In: Antonina Zhelyazkova, Yorgen Nielsen (eds.). *Sadbata na myusyulmanskite obshtnosti na Balkanite. Vol. 8. Etnologia na sufitskite ordeni — teoria i praktika.* Sofia: IMIR, 254–318].

Г р а м а т и к о в а, Невена 2011: *Неортодоксалният ислям в българските земи. Минало и съвременност.* София: Издателска къща „Гутенберг“ [Gramatikova, Nevena 2011: *Neortodoksalniyat islyam v bulgarskite zemi. Minalo i savremennost.* Sofia: Izdatelska kashta “Guttenberg”].

З а х а р и е в а, Светлана 1987: *Свирачът във фолклорната култура.* София: Издателство на БАН [Zaharieva, Svetlana 1987: *Svirachat vav folklornata kultura.* Sofia: Izdatelstvo na BAN].

М а р г а р и т о в а, Румяна 2010: Етнокултурното многообразие в музикалните прояви на един религиозен празник в Източните Родопи. – В: *Изкуство и контекст. Пета младежка научна конференция.* Съст. Руслан Стойчев, Мариана Колева. София: Институт за изследване на изкуствата, БАН, 207–218 [Margaritova, Romyana 2010: *Etnokulturnoto mnogoobrazie v muzikalnite proyavi na edin religiozen praznik v Iztochnite Rodopi.* – In: Ruslan Stoychev, Mariana Koleva (eds.). *Izkustvo i kontekst. Peta mladezhka nauchna konferentsia.* Sofia: Institut za izsledvane na izkustvata, BAN, 207–218].

М а р г а р и т о в а, Румяна 2013: Саз, България, тамбура или за разграничаването на кордофонните „дрънкови“ музикални инструменти на територията на България. – *Български фолклор*, № 3, 249–361 [Margaritova, Romyana 2013: *Saz, bulgariya, tambura ili za razgranichavaneto na kordofonnite*

“drankovi” muzikalni instrumenti na teritoriyata na Bulgaria. – *Bulgarski folklor*, № 3, 249–361].

М а р г а р и т о в а, Румяна 2015: *Музикално-фолклорни практики в мултиетническа среда*. Дисертация. Институт за изследване на изкуствата, БАН [Margaritova, Romyana 2015: *Muzikalno-folklorni praktiki v multietnicheska sreda*. Dissertation. Institut za izsledvane na izkustvata, BAN].

М и к о в, Любомир 1992: Култът към огъня у алианите от Североизточна България. – *Български фолклор*, № 2, 13–25 [Mikov, Lyubomir 1992: Kultat kam oganya u alianite ot Severoiztochna Balgariya. – *Bulgarski folklor*, № 2, 13–25].

М и к о в, Любомир 1998: Ритуалното пиене на алкохол при алевиите в България. – *Български фолклор*, № 3, 28–36 [Mikov, Lyubomir 1998: Ritualното piene na alkohol pri aleviite v Bulgaria. – *Bulgarski folklor*, № 3, 28–36].

М и к о в, Любомир 2005а: *Изкуството на хетеродоксните мюсюлмани в България (XVI–XX век). Бекташи и къзълбаши/алеви*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“ [Mikov, Lyubomir 2005a: *Izkustvoto na heterodoksnite myusyulmani v Bulgaria (XVI–XX vek. Bektashi i kazalbashii/alevi*. Sofia: Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”].

М и к о в, Любомир 2005б: Ритуали за побратимяване при хетеродоксните мюсюлмани в България. – В: *Проблеми на българския фолклор. Том 10. Фолклор – идентичност – съвременност*. Ред. колегия Катя Михайлова, Светла Петкова, Наталия Рашкова, Мила Сантова, Йорданка Холевич. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, 376–383 [Mikov, Lyubomir. 2005b: Rituali za pobratimyavane pri heterodoksnite myusyulmani v Bulgaria. – In: Katya Mihaylova, Svetla Petkova, Natalia Rashkova, Mila Santova, Yordanka Hlevich (eds.). *Problemi na bulgarskiya folklor. Vol. 10. Folklor – identichnost – savremennost*. Sofia: Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”, 376–383].

М и к о в, Любомир 2008: За институцията джем/гьол и церемонията айин-и джем при хетеродоксните мюсюлмани в България. – В: *В света на човека*. Том 1. Съст. Джени Маджаров, Красимир Стоилов. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 21–48 [Mikov, Lyubomir 2008: Za institutsiyata dzhem/gyol i tseremoniyata ayin-i dzhem pri heterodoksnite myusyulmani v Balgariya. – In: Dzheni Madzharov, Krasimir Stoilov (eds.). *V sveta na choveka*. Vol. 1. Sofia: Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”, 21–48].

Р а ч е в а, Искра, Анна И л и е в а, Светлана З а х а р и е в а 1998: *История на българската музикална култура*. Том 1. Фолклорът. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“ [Racheva, Iskra, Anna Ilieva, Svetlana Zaharieva 1998: *Istoria na bulgarskata muzikalna kultura*. Vol. 1. Folklorat. Sofia: Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”].

М а р г а р и т о в а, Rumiana 2005: *Bulgaristan’daki Alevi Müzik Kültürü Araştırmasından Sonuçlar*. – In: *Alevi Bektaşî Müzik Kültürü Sempozyumu: Alevi-*

Bektaşî Müziğinin, Kaynakları Özellikleri ve Günümüzdeki Durumu. Ankara: Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı Genel Merkezi, 85–92.

M a r g a r i t o v a, Rumiana 2014: Saz across the Border: Maintenance of Turkish Traditional Practice in Bulgaria. – In: Elsie Dunin, Liz Mellish, Ivona Opetcheska-Tatarchevska (eds.). *Third Symposium of the ICTM Study Group on Music and Dance in Southeastern Europe.* Skopije, 136–145.

M a r g a r i t o v a, Rumiana, Stephan B a l a s t c h e v 2008: The Early Saz Education of a Young Alevi (Bektashi) Performer from Bulgaria. – In: Stanelova, Rosemary, Angela Rodel, Lozanka Peycheva, Ivanka Vlaeva, Ventsislav Dimov (eds.). *The Human World and Musical Diversity. Proceeding from the Fourth Meeting of the ICTM Study Group “Music and Minorities” in Varna, Bulgaria 2006.* Sofia: Institute of Art Studies, 185–189.

M a r k o f f, Irene 2007: A Cross-Cultural Examination of the Expressive Culture of Turkish-speaking Alevi/Bektashi and Alevi/Babai (Bobai) Communities in the Eastern Rhodope Mountains of Southern Bulgaria: In Search of Origins and Parallels with Turkish Alevis/Bektashis and Tahtacis (paper held on *Conference on Music in the World of Islam*, Assilah, 8–13 August, 2007) – <http://www.maisondesculturesdumonde.org/actualite/congres-des-musiques-dans-le-monde-de-lislam> (21.05.2016).

M e r r i a m, Alan 1964: *The Anthropology of Music.* Evanston: Northern University Press.

Румяна Маргаритова
Институт за изследване на изкуствата
ул. Кракра 21
София 1504, БЪЛГАРИЯ
rumiana_margaritova@yahoo.com